

Министерство на земеделието, храните и горите

Дирекция „Пазарни мерки и организации на производители“

Състояние и тенденции на производството на мляко и млечни продукти в България

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА МЛЯКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ

Резюме.....	3
1. Тенденции и брой на животните в България 2012-2016г.	4
2. Производство на мляко и млечни продукти в България	5
3. Потребление на мляко и млечни продукти в страната..	7
4. Цени.....	8
5. Външна търговия	13

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА МЛЯКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ

РЕЗЮМЕ

Производството на мляко (краве, биволско, овче и козе) има стратегическо значение за България. Млякото е жизнено важен продукт, присъстващ в ежедневно хранене, но освен социалния и здравословен ефект, млечния сектор допринася за осигуряването на постоянни работни места в селските райони, както и за опазването на околната среда. България е единствената страна, членка на ЕС, която изпълняваше около 65% от квотата си, т.е. произвежда по-малко от равнището за вътрешна консумация.

Кризата в млечния сектор в цяла Европа доведе до намаляване на изкупните цени и допълнително изправи млекопроизводителите пред сериозното предизвикателство свързано с тяхното оцеляване.

Основните усилия в сектора са насочени към инвестиции на всички етапи от веригата на млякото и млечните продукти, като се започне от инвестиции във високото качество на генетичния материал, модернизиране на земеделските стопанства, пунктовете за събиране на млякото и инсталации за преработка на млечни продукти, както и насърчаването на търговията, особено на износа.

От всички продукти в млечния сектор, България притежава добре изразен експортен потенциал на кисело мляко, сирена и кашкавал, получени от различните видове млека произвеждани в страната.

1. ТЕНДЕНЦИИ И БРОЙ НА ЖИВОТНИТЕ В БЪЛГАРИЯ 2012-2016г.

Данните от отдел „Агростатистика“, за период от 2012г. до 2016г. показват разнопосочни тенденции. Общия брой на говедата се колебае през годините, без да се забелязва някаква трайна тенденция. При кравите, макар и незначително, броя им нараства до 357 хил. броя. Общия брой на овцете също се колебае през разглеждания период, без обаче колебанието да показва някаква устойчивост и тенденция в броя на овцете.

Биволите нарастват двойно, сравнявайки 2012 и 2016г. от 5,7 хиляди до 13 хиляди. При общия брой на козите, тенденцията е обратна, като общия им брой намалява значително с почти 60 000 бр., което на фона на размера на стадото представлява намаление с 20%.

Броят на стопанствата заети в производството на мляко през 2015 г. продължават тенденцията на намаление. При млечно говедовъдните стопанства те намаляват с 12 225 броя (27%), което е сходно с 26% намаление в сравнение с предходната 2014 г. Намалението е основно при стопанствата под 20 животни.

Млечните овцевъдни стопанства намаляват с 9 119 броя (19,6%) през 2015 г. В сравнение с година по-рано темпът на намаление се забавя. Принципно намаляват всички почти всички групи стопанства, без най-големите (с над 100 животни).

Значително увеличение отчита отдел „Агростатистика“ към МЗХ при животните отглеждани по биологичен начин. Изменението при броя на говедата за периода 2014 -2016 г. е от 1 622 на 9 134 животни.

Брой на животните от ЕРД и ДРД, хиляди броя

Видове животни	2012	2013	2014	2015	2016*
Говеда	526	575	552	554	558
В това число крави	317	346	344	352	357
Биволи	5,7	10	9,6	10	13
Овце	1 361	1 369	1 335	1 331	1 358
Кози	293	289.3	292	277	237

Отдел „Агростатистика“ *данните са неокончателни за 2016г.

2. ПРОИЗВОДСТВО НА МЛЯКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ

В млечната промишленост в страната през 2015г. по данни на анкетираните в 215-те млекопреработвателни предприятия са заети 6 792 служители и работници, наети на трудов договор.

През 2015 година общата стойност (без ДДС) на реализираните продукти от млекопреработвателните предприятия е 701.3 млн. лева.

От декларираното количество мляко през 2015г. общо преработеното в млекопреработвателни предприятия е 523 млн. литра. От него 94% е краве, 3,6% – овче, 1,5% – козе и 0,6% – биволско. Незначително увеличение спрямо 2014 г. има при преработеното количество краве мляко с 2,7%, при козето – с 1,4%, при биволското – със 7,8%. Преработеното овче мляко намалява на годишна база 2015/2014г. намалява с 25,1%.

Декларирано количество преработено мляко 2013-2015г. тона

	2013	2014	2015
краве мляко	496 111	480 131	493 236
овче	24 218	25 180	18 866
козе	7 037	7 926	8 035
биволско и смес	2 534	2 830	3 052

Източник: Отдел „Агростатистика“

Директните продажби, собствената консумация и друга употреба на мляко в стопанствата през 2015г. е 595 515 тона, като 504 857 тона е кравето мляко.

Общо в страната през 2015г. са произведени 1 118 704 тона мляко, като от него 998 093 тона е кравето мляко.

Броят млекопреработвателните предприятия в България е 215 бр. през 2015г. В сравнение с 2000 г. броят им е намалял с около 52% (от 445 броя). Продуктовия асортимент на преработвателните предприятия е сравнително малък и доста традиционен, не се отличава с никакви специфики и уникалности, за да се стреми към конкретно ценово и специфично нишово позициониране, поради което се изправя пред масовия конкурентен натиск.

От произведените млечни продукти най-голямо като обеми е количеството на произведеното кисело мляко, пакетирано прясно мляко и бяло саламурено сирене. Тенденция, които се откроява е увеличение на произведеното пакетирано мляко на годишна база с 15% сравнявайки 2014 и 2015г.

При киселото мляко сумарно също се наблюдава увеличение в произведените количества с малко над 6%. В този сегмент най-чувствително се увеличава произведеното биволско мляко – с 91%. По – малко е увеличението на произведеното сирене през 2015г., като то достига до 67 718 тона.

През последната година, положителна тенденция е стремежа на преработвателните за разнообразяване на продуктите особено в гамата от сирената, които са различни от традиционното бяло саламурено сирене и кашкавал.

Производство на млечни продукти 2014 и 2015г.

Продукти предназначени за консумация	Производство 2014 – 2015г.		Производство 2015 г.			Изменение
	Количество		Дял на всеки продукт от групата продукти	Брой произво дители	Средно производ ство на предприя тие	Количеството 2015/2014
2014	2015					
Течни пакетирани млека хил. литри)	64 614	74 493	100%	49	1 520	15.3%
Пакетирана сметана - прясна или заквасена (тона)	2 316	2 429	100%	23	106	4.9%
Заквасено подсладено или неподсладено от краве мляко	120 265	127 717	99.4%	106	1 205	6.2%
от овче или смесено мляко	220	317	0.3%	16	20	44%
от биволско мляко	193	370	0.3%	13	29	91%
Общо	120 678	128 404	100%	109	1 178	6.4%
Ароматизирани заквасени млека десерти, тона	12 512	10 621	100%	16	664	-15.1%
От краве мляко	66 603	67 718	88.0%	182	372	1.7%
От овче мляко	6 114	4 600	6.1%	51	90	-24.8%
Сирена мляко (тона)	717	769	1.0%	28	27	7.3%
От биволско	3 969	3 714	4.9%	32	116	-6.4%
Общо	77 403	76 801	100%	187	410	-0.8%
Топени и пушени сирена (тона)	1 967	2 781	100%	24	116	41.4%

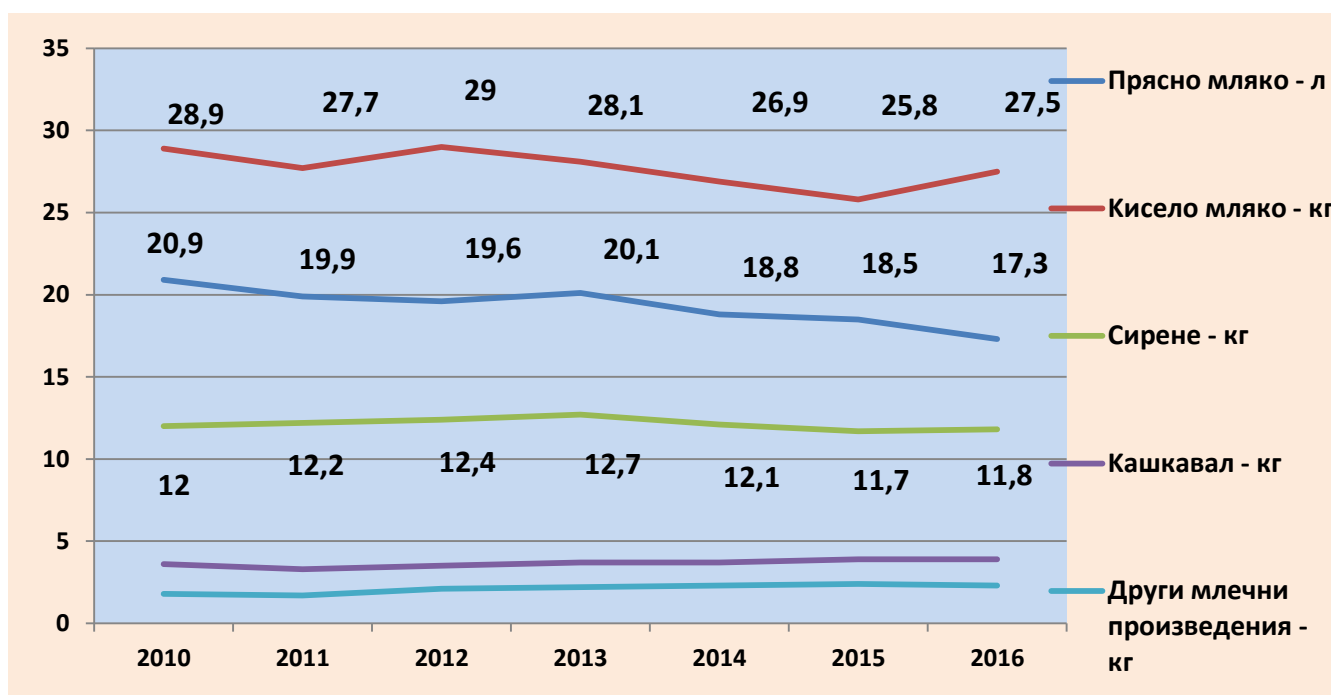
Източник: Отдел „Агростатистика“

3. ПОТРЕБЛЕНИЕ НА МЛЯКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ В СТРАНАТА

Потреблението на член от домакинството при основните млечни продукти през годините намалява. Най-значимо е намалението при консумацията на прясно мляко, като при консумирани от почти 21 литра на глава от населението към 2010г., през 2016г. консумацията спада до

17,3 литра. Консумацията на сирена се задържа почти на постоянно ниво – 11,8 кг./човек през 2016г., Продължаващото устойчиво намаление на населението в страната, трудно може да промени сегашното ниво на потребление и съответно очакванията за нивото на вътрешно търсене на мляко и млечни продукти.

Потребление на млечни продукти в страната 2010 - 2016г.

Източник: НСИ 2017

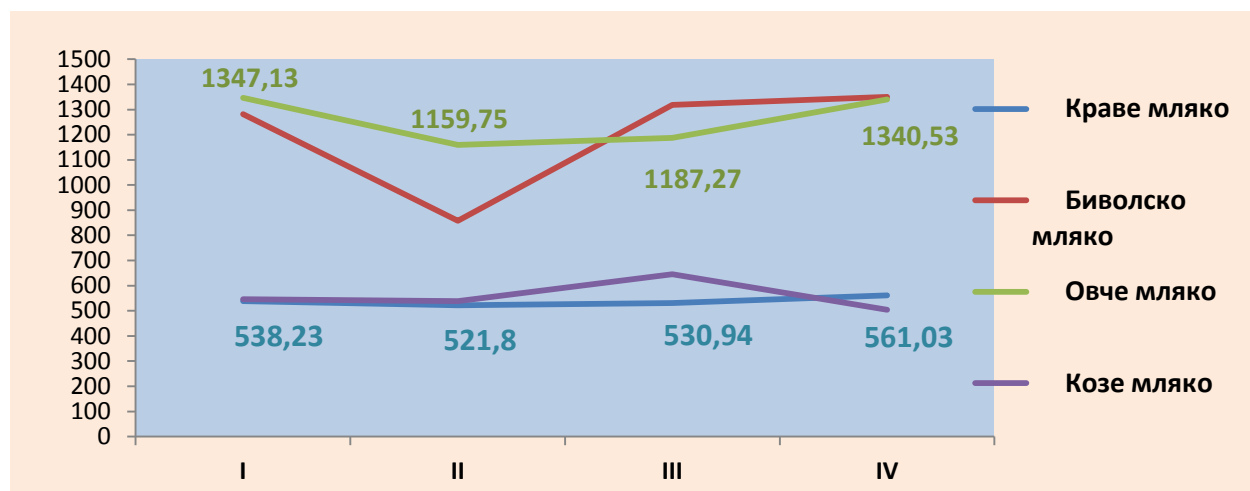
4. ЦЕНИ

Кризата в млечния сектор от последните две години, предизвикана от съчетанието на редица причини - : свръхпредлагане на мляко на световния пазар, намалените количества на вноса на Китай и ембарго от Руската Федерация породи понижение на цените на млякото. Тази тенденция се пренесе и на българския пазар, където изкупните цени на млякото през последните две години се понижиха и то значително.

Изкупната цена на кравето мляко до средата на 2016 г. продължи да отбелязва намаление, достигайки до средно 481 лв./т през юни. След средата на годината е налице тенденция за минимално повишение на изкупните цени на млякото. За последното тримесечие на 2016г. средната изкупна цена за страната бе 561 лв./тон сурово краве мляко.

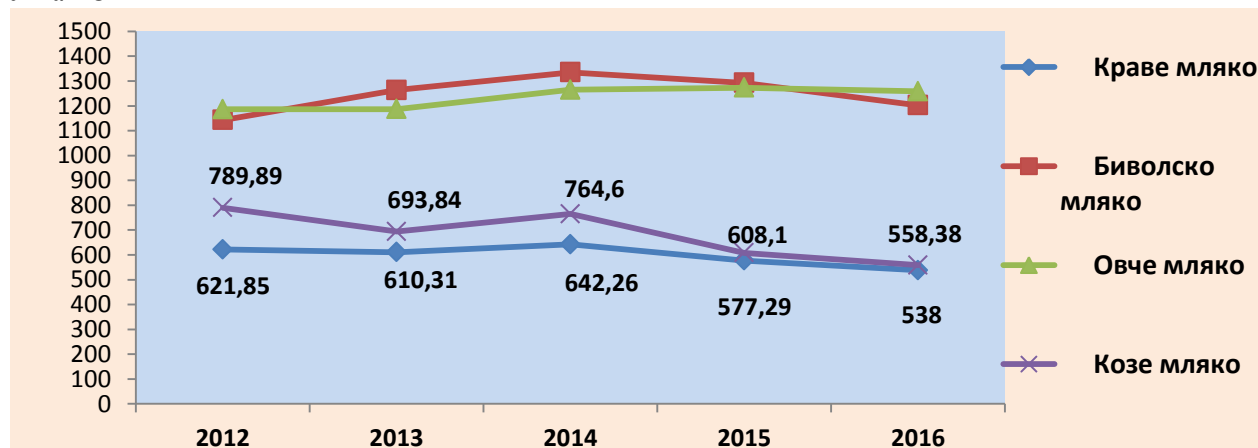
Като цяло за времевия период 2014 - 2016г. при цената на кравето и козето мляко се откроява тенденция за непрекъснато понижение на изкупните цени. Средната изкупна цена за 2016г. е била 538 лв./тон при нива от 577 лв./тон през 2015г. и 642 лв./тон през 2014г.

Изкупна цена на сурово мляко в страната по тримесечия през 2016г. лв./тон

Източник: НСИ

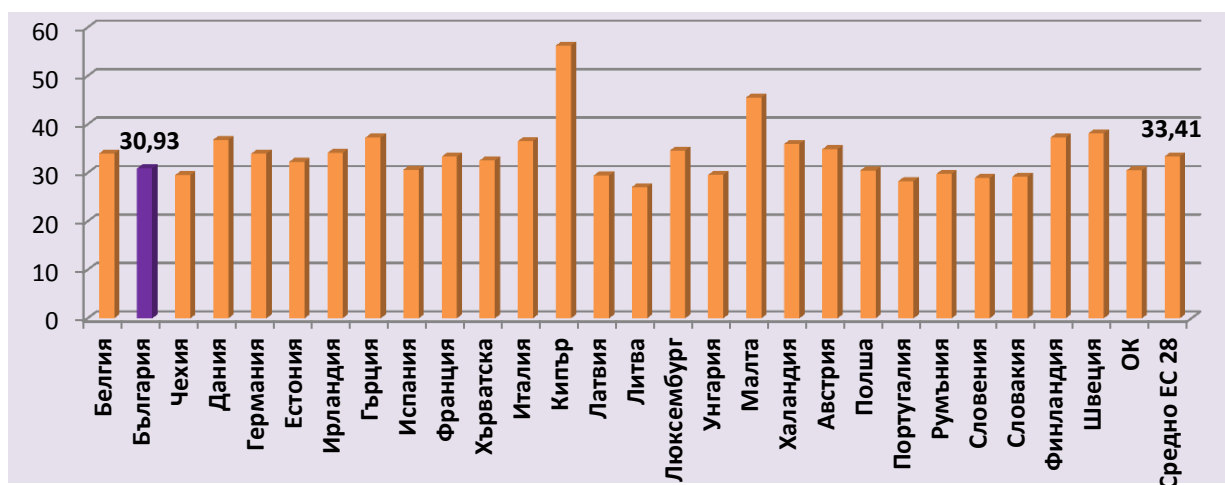
Динамика на изкупната цена на сурово мляко в страната 2012-2016г. лв./тон

Източник: НСИ

В сравнение с останалите европейски цени, изкупната цена на млякото в страната се намира с средния ценови диапазон. По последна налична информация, към март 2017г. средната изкупна цена на кравето сурово мляко за страната е била 30,93 евро за 100 литра при средна цена за всички страни от ЕС 33,41 евро/за 100 литра. В Латвия, Литва, Унгария, Португалия и др. страни средната изкупна цена е по-ниска от цената в нашата страна и средноевропейската цена.

Изкупна цена на сурово мляко в страните от ЕС март 2017г. евро/100литра

Източник: EUMilkMarketObservatory2017

ДИНАМИКА НА ЦЕНИТЕ НА ЕДРО НА МЛЯКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ В СТРАНАТА

През първите пет месеца на 2016г. цената на прясното мляко е стабилна с незначителен низходящ тренд. В края на пролетта и началото на лятото цената се покачи и достига до 1,71 лв./л, която цена бе максималната за годината. Следва обръщане на тренда и стабилизиране на стойности през зимата. В края на годината цената се върна на нивата от м. януари с цена от 1,59лв./литър.

От началото на 2016 г. Комисията разшири обхвата на наблюдаваните млечни продукти, като към стоките бяха добавени позиции за кисело и прясно мляко.

В началото на 2016г. цената на едро на кисело мляко бе 0,73лв./бр./400гр/ През м. февруари бе отчетено поскъпване на киселото мляко с 10%. През пролетта цената се промени в низходяща посока, а през юни бе на ниво от 0,69лв./бр. Сезонното намаление на киселото мляко бе 14%. През оставащите месеци до края на годината цената не се промени съществено и бе в диапазон от 0,70 - 0,75 лв./бр.

При кравето масло, последните няколко години се наблюдава трайна тенденция на плавно покачване на цената.

През 2015 г. и през първата половина на 2016 г. цената на маслото се стабилизира, в сравнително тесни граници от 1,20 и 1,30 лв./бр. /125грама. Леко повишение на цената на маслото се наблюдава в периода август-октомври, а в края на годината кривата отново има стабилен характер. На годишна база 2016/2015г. е отчетен ръст на цената на маслото от 7%.

От средата на 2012 г. кривата на цената на кравето сирене има устойчив възходящ тренд, който се запазва през цялата 2013 г. и първите два месеца на 2014г. До края на 2014 г. с известни колебания кривата се движи надолу, а през 2015г. цената на кравето сирене остава стабилна и се движи в тесни граници от 5,30 – 5,60 лв./кг. През 2016 г. се запази стабилният характер на цената на кравето сирене и с незначителни колебания се движеше около ниво от 5,50 лв./кг.

В началото на годината цената тръгна от ниво 5,47 лв./кг. Известно движение в двете посоки се наблюдаваше през пролетта и лятото, а през есента и зимата кривата отново се стабилизира. В края на м. декември стойностите бяха 5,53лв./кг

Източник: Годишен отчетен доклад ДКСБ 2016

При кашкавала, периодът 2012 - 2015 г. може условно да се раздели на възходящ тренд през 2012 - 2013 г и низходящ тренд и стабилизиране през 2014 г. и 2015 г.

През първата половина на 2016 г. цената на кашкавала се движеше надолу и през м. юли стъпва на най-ниското за годината ниво. В началото на декември са отчетени най-високите за годината стойности от 10,08 лв./кг, а в края на декември се наблюдаваше успокояване и стабилизиране

на кривата. Годишната промяна към покачване на цената на кашкавала е 2%.

5. ВЪНШНА ТЪРГОВИЯ

Глобализацията при търговията с млечни продукти значително повиши конкуренцията и повлия на пазарите с млечни продукти.

Като цяло, България е нетен вносител на мляко и млечни продукти. За 2016г. от страната са реализирани вътреобщностни доставки и изнесени млечни продукти в размер на 44 777 тона, а са внесени почти трикратно повече като обем – 149 975 тона. Отрицателния баланс е в размер на 86 млн. долара.

С най-добри конкурентни позиции от продуктовата гама на млечните продукти на страната е българското сирене, извара и кашкавал. Поне до момента, тези продукти са насочени към етнически нишови пазари, където има компактна българска общност. От произведените български сирена страната ни изнася средно около 1/3 от годишната си производството. От всички млечни продукти, този сегмент има положителен търговски баланс. През 2016г. са изнесени сирене и извара с обем от 25 307 тона и стойност от 93,812 млн. долара. Основни експортни дестинации са Гърция, Румъния, Германия, САЩ, Ливан и други страни. Внесеното сирене и извара в страната е за 76, 412 млн. долара при обем от 24 494 тона. Основните импортни страни са Полша – 6 948 тона, Германия, Нидерландия, Румъния и др. страни. Прави впечатление, че страната ни изнася млечни продукти с този тарифен код на по-висока цена отколкото внася, което е предизвикателство от гледна точка на запазването и разкриването на нови пазари, както и правилна ценова ориентация за потенциални външни пазари на български млечни продукти.

Вътреобщностни доставки и износ на сирене и извара от страната, 2016г.

Държава	Общо тона за 2016	Общо USD за 2016	Ср. USD/тон за 2016
ОБЩО	25 307,8	93 812 613	3 707
Гърция	7 014,8	25 987883	3 704,7
Румъния	3 620,9	6 815 396	1 882,25
Германия	3 299,7	13 881 593	4 206,86
САЩ	2 483,9	9 129 511	3 675,47
Ливан	2 042,2	7 767 434	3 803,48
Австралия	1 275,5	5 555 290	4 355,43
Ирак	764,8	3982539	5 207,28
Испания	756,9	2036102	2 690,02
Обединено кралство	682,1	2793654	4 095,55
Кипър	648,2	2926837	4 515,02
Чешка република	413,4	1675253	4 052,12
Швеция	360,5	1987112	5 512,36
Канада	248,8	1270804	5 107,38
Франция	236,6	1198275	5 063,85
Австрия	228,6	1071314	4 686,64

Източник: НСИ

Вътреобщностни доставки и внос на сирене и извара от страната, 2016г.

Държава	Общо тона за 2016	Общо USD за 2016	Ср. USD/тон за 2016
ОБЩО	24 494,9	76 412 506	3 120
Полша	6 948,4	18365434	2643,1
Германия	5 385,2	18142372	3 368,9
Нидерландия	4 120	10997201	2 669,2
Румъния	1 377	3975680	2 887,15
Италия	1 190,5	6439435	5 408,89
Гърция	1 134,5	3487069	3 073,55
Белгия	883,7	2333479	2 640,68
Франция	664	2577920	3 882,16
Дания	533,3	2077865	3 896,03
Чешка република	428,8	1154948	2 693,45
Обединено кралство	420,5	1595632	3 794,45
Австрия	320,9	1015902	3 165,83
Швеция	295,9	1534819	5 186,69
Латвия	260,2	717050	2 756,17

Източник: НСИ

ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪНШНИ ПАЗАРИ НА МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ С ТАРИФЕН КОД 0406/ СИРЕНА И ИЗВАРА/

В списъка на най-големите вносители на сирена и извара в световен мащаб за 2016г. водещо място заема Обединеното кралство с реализиран внос за 2016г. на стойност от 1,146 млрд. долара и количество от 489 152 тона. Като нетен вносител Япония се нарежда на второ място по формиран отрицателен баланс от – 969 623 млн.долара и внесени количества за последната година в размер на 257 584 тона. Русия е страна разчитаща на внос на сирена и е с отрицателен баланс от – 675 млн. долара, Испания с внесени 267 857 тона, Саудитска арабия с внесени 171 854 тона сирена и др.

Основни вносители на млечни продукти с тарифен код 0406

Страни вносители	Стойност на вноса 2016 (USD хиляди)	Търговски баланс 2016 (USD хиляди)	Внесено количество 2016	Цена на тон (USD/unit)	Дял в световния внос (%)
Общо	26,286,017	227,917	6,476,369	4,059	100
Германия	3,713,010	-39,955	786,152	4,723	14.1
Обединено кралство	1,829,403	-1,146,941	489,513	3,737	7
Италия	1,715,866	959,696	516,792	3,320	6.5
Франция	1,498,646	1,785,015	329,913	4,543	5.7
САЩ	1,311,837	-102,343	205,351	6,388	5
Белгия	1,299,675	-429,078	304,089	4,274	4.9
Холандия	994,514	2,303,960	312,717	3,180	3.8
Япония	978,447	-969,623	257,584	3,799	3.7
Испания	964,136	-510,963	267,857	3,599	3.7
Русия	732,525	-675,478	216,637	3,381	2.8
Саудитска арабия	651,674	-389,082	171,854	3,792	2.5
Швеция	565,479	-500,973	126,730	4,462	2.2
Мексико	495,788	-478,213	126,095	3,932	1.9
Австралия	445,370	174,876	98,745	4,510	1.7
Гърция	436,646	7,613	124,391	3,510	1.7
Република Корея	429,009	-426,352	109,621	3,914	1.6
Китай	419,381	-418,519	97,179	4,316	1.6
Швейцария	368,063	222,542	58,199	6,324	1.4
Чехия	319,877	-129,533	98,693	3,241	1.2
Дания	315,430	1,139,014	89,202	3,536	1.2
Полша	294,534	378,179	82,241	3,581	1.1
Финландия	290,970	-238,308	76,144	3,821	1.1
ОАЕ	256,085	-208,646	49,896	5,132	1

Източник ITC calculations based on UN COMTRADE and ITC statistics 2017